

---

**KENYA NATIONAL EXAMINATION COUNCIL**  
**REVISION MOCK EXAMS 2016**  
**TOP NATIONAL SCHOOLS**

**MARANDA HIGH SCHOOL**  
**KISWAHILI**  
**KARATASI YA 3**  
**MWONGOZO WA KUSAHIHISHA**

**SCHOOLS NET KENYA**  
Osiligi House, Opposite KCB, Ground Floor  
Off Magadi Road, Ongata Rongai | Tel: 0711 88 22 27  
E-mail: [infosnkenya@gmail.com](mailto:infosnkenya@gmail.com) | Website: [www.schoolsnetkenya.com](http://www.schoolsnetkenya.com)

---

# MARANDA SCHOOL KCSE TRIAL AND PRACTICE EXAM 2016

102/3

Karatasi ya 3

Mwongozo wa kusahihisha

## SEHEMU YA A : FASIHI SIMULIZI

a) Mawaidha

(alama 2)

b)

- Ni mawazo mazito kuhusu maisha k.v unyumba, urithi, mapenzi, malezi n.k
- Mawaidha hulenga hadhira maalum
- Hulenga maudhui maalum
- Huibua maadili yanayohitajika kuzingitiwa
- Ujumbe katika mawaidha hujitokeza moja kwa moja.
- Hutolewa na mtu mmoja anayeaminika kuwa mjuzi wa anayezungumziwa
- Hutumia lugha ya kipekee yenye maana kina na ya kuvutia hadhira
- Tamathali nyingi za usem hutumiwa

zozote (4x2=8)

c)

- Ni njia mojawapo ya kuendeleza utamaduni wa jamii
- Huwapinda watu kushiriki ipasavyo katika shughuli za utamaduni
- Huelekeza jamii inapotoka
- Hujasirisha waoga na kuwapa ukakamavu wasio nao
- Huelimisha
- Huwaondolea ujinga wengine katika jamii
- Husaidia katika uchanganuzi wa mambo na hali zinzoikabili jamii
- Huamarisha uadilifu katika jamii.

(zozote 4x2=8)

d)

- Kuonya
- Kushauri
- Kuelekeza
- Kutahadharisha
- Kuelimisha

(zozote 2x1=2)

## SEHEMU YA B HADITHI FUPI

### 1. DAMU NYEUSI

a) Msemaji ni Fikirini

- Anamwambia Fiona
- Wako barabarani
- Hii ni baada ya Fikirini kunaswa na polisi kwa kutofunga zipu na kutozwa faini ya dola mia mbili.

(4x1= alama 4)

b) Fiona

- Mwanamke mweusi pandikizi la miraba minne
- Katili
- Mwongo
- Mwenye vitisho
- Hajithamini
- Mwizi
- Mnafiki

Kutaja = 1 Maelezo = 1

3 x 2 = 6

c) Binafsi

- Watu weusi wanabaguliwa katika nchi ya watu weupe
- Wanaadhibiwa vikali kwa makosa madogo kwa kuwa weusi
- Wahadhiri chuoni wanapendelea wazungu
- Walinzi kwenye maduka makubwa huwakagua zaidi
- Dereva anampita Fikirini kwa kuwa ni mweusi
- Wanafunzi wanakejeli Fikirini
- Wanabaguliwa na weusi wa marekani kwa kuibiwa na kutishwa. (Zozote 5x2=alama 10)

**3. MKE WANGU**

- Utabaka
- Taasubi za kiume
- Ukosefu wa ajira
- Utamaduni
- Mizozo ya ndoa kuzozana
- Umaskini
- Kutoaminiana
- Ukengeushi
- Ubaguzi

(5x1=alama 5)

a) Maeko

- Taasubi za kiume
- Ulevi
- Ushauri mbaya
- Uchochezi
- Mapigo/dhuluma
- Kutowajibika
- Upweke/ukiwa

(5x1=alama 5)

b) Mwana wa darubini

- Ulaghai
- Ulevi
- Unafiki
- Mapenzi nje ya ndoa
- Ushauri mbaya
- Malezi duni
- Kufukuzwa kazi

c) Maskini babu yangu

- Ukabila
- Ubaguzi wa rangi
- Vifo
  - Ukiukaji wa sheria na haki
  - Malezi

(Maelezo kamilifu yatolewe kwa kila hoja)

**4. KIDAGAA KIMEMWOZEA**

a)

- Maneno haya ni ya Balozi wa Mtemi Nasaba Bora
- Walikua uwanjani wa nasaba Bora
- Anamsifu Mtemi kwa kusema kuwa ana utambuzi kuliko wazungu

– Walikuwa wakisherehekea siku kuu ya wazalendo.

(alama 4)

b) Kinyume cha kauli hii

- Nasaba bora alipokuwa katika Wizara ya Ardhi na makao. Alipicha faili za raia badala ya kuwatolea huduma.
- Utawala wa Uingereza na ule wa Tomoko huru unasisatititi juhudi za mashujaa kwa kutowafidia mashujaa k.v Matuko Weye
- Viongozi wa Sokomoko wanausaliti wajibu wao kuboresha uongozi. Wanamsifu nasabara Bora, kiongozi badala ya kumkosoa k.v balozi mashamba aliyoiba.
- Alijitengenezea faili ili zimfae.
- Serikali inamtekeleza chechwe, badala ya kumtuza akichezea timu ya taifa.

(zozote 5x2=alama 10)

c) Sifa za mzungumzaji

- Mbinafsi
- Mpyoro
- Mwenye tamaa
- Ni barakala (mpenda cheo)
- Ni mkware/msherati
- Ni mwongo/mdanganyifu
- Ni katili

(zozote 6x1=alama 6)

## 5. Amani

- a) Aliongoza mapinduzi yaliyomngoa mamlakani Mtemi ili jamii utawale wa haki na usawa
- b) Anapigania jamii yenye kuthamini maridhiano na msamaha-aliwasamehe waliomkosea : Mtem Nasaba Bora Mwalimu majisifu
- c) Anataka jamii yenye kuwathamini walemavu-anampa matuko weye kasri la majununi
- d) Anataka jamii inayofaulu kwa kutumia njia halali-hakufanyiwa mtihani kamaFao.
- e) Anataka jamii yenye kujali maslahi ya wengine-anawajali wote marafiki na adui
- f) Jamii yenye kukuza vipawa-ni mwandishi bora
- g) Jamii inayothamini elimu-anasema watu wanahitaji elimu ya chuo cha maisha
- h) Vijana wanaojiheshimu-hashiriki katika mapenzi ya kiholela ingawa nafasi zilikuwepo
- i) Jamii inayokula jasho lake-yeye hamwibii wala kumnyang'anya mtu. Zozote 5 x 2 = 10

## Imani

1. Anabadilisha miiko isiyofaa katika jamii-mwiko kuhusu mtu kiberenge
2. Anabadilisha mtazamo wa jamii kuhusu wamelavu hasa mwalimu majisifu
3. Mwenye mapenzi ya dhati-anawaenzi binadamu wote-amani, walemavu, uhuru, Dj na kadhalika.
4. Jamii yenye bidii-habagui kazi wanafanya uyaya kwa mshahara duni
5. Jamii yenye kuwahusisha vijana wa kila jinsia
6. Ni kijana nayeji-heshimu-ingawa alishirikiana na Amani kwa takribani kila jambo, hakushawishika kuhusiana naye katika mapenzi ya mapema.

Zozote 5 x 2 = 10

★ Kadiria hoja zingine

## TAMTHILIA MSTAHIKI MEYA

6.
  - Maneno haya yanasemwa na Bili
  - Anamwambia mstahiki Meya
  - Wamo afisini mwa Meya

- Ni baada ya Meya kumshukuru Bili kwa ushauri aliompa uliomwezesha kuwa meya na mara hii anamtaka Bili kumshauri kumhusu mwanakandarasi ambaye ameenda mahakamani kumshtaki kwa kuvunja mkataba kinyume na sheria.

$$4 \times 1 = 4$$

b) Takriri/urudiaji-Tumbo

(alama 2)

c) Mzungumzaji- Bili

- Mshauri mbaya
- Mwenye majisifu
- Mwenye ubinafsi
- Mpenda makuu
- Ana tamaa
- Msaliti
- Fisadi
- Laghai
- Mnafiki
- Mpenda anasa
- Barakala

$$2 \times 4 = 8 \text{ (Kutaja 1, Mfano 1)}$$

d) Ufisadi

(alama 1)

- Wakati Meya Bili na Diwani I na Diwani II wanakubaliana kuuza fimbo ya Meya ili kujipatia pesa.  
(alama 1)
- Meya kutumia cheo chake kujinyakulia mashamba na kisha kumgawia Bili vipande vinne vya ardhi  
(alama 1)

7. Mikakati ya Wanamchemeo ya kujikomboa ni kama vile :

- Walisusia kazi/kugoma
  - Walitumia wawakilishi wao kama vile, Tatu Beka
  - Waliimba nyimbo za ukombozi
  - Walizinduana kama vile Siki na Diwani III
  - Waliwasilisha malalamiko yao kupita kwa jamaa za Mstahiki Meya k.v Siki
  - Walitumia mbinu ya ushauri kama vile Diwani III
  - Usaliti kwa mfano; Meya alisalitiwa na waajiri wake kama Bili mambo yalipokwenda upogo
  - Uchochezi za kuhimizana
  - Vita vya maneno kama alivyo fanyia Siki kwa Meya
  - Wafanyakazi waliaandamana kupinga udhalimu
  - Sheria
  - Hatimaye Meya anashikwa na askari na kuambiwa ataenda kueleza mbele.
- Vyombo vya habari vinatangaza hali ilivyo nah ii inafanya hata wageni kutoroka Cheneo harakati za ukombozi wa kisasa.

## USHAURI

9.

(a) Ukombozi wa wanyonge/udhafimu wa wanyonge.

(b)

- Mathnawi –shairi lina vipande viwili
- Mtiririko-vina vya nje na ndani vinatiririka

(c)

- Nyoka-mkoloni/kiongozi Fulani
- Siafu-waafrika wadhulumwa
- Shimo-nchi/ serekali/afisi/mamlaka/Fulani

- Siafu wamekazana-ni harakati za ukombozi
  - Nyoka amekasirika-ni ile wasiwasi ya kuondolewa mamlakani
  - Siafu wakujishika-ni ile wasiwasi ya kuondolewa mamlakani
  - Sultani-kiongozi mpya
  - Wana wa nyoka-ni washirika wa kikoloni
  - Siafu hulaliana-kutowajibika kwa waafrika/ viongozi wapya
  - Vyakula-raslimali za nchi (Zozote  $4 \times 1 = 4$ )
- (d) Msanii anasema kuwa mkoloni akishoanoka waafrika huanza kungangania madaraka hata kwa kutumi ufidia kwani ndivyo walivyotaka  
Anasisitiza kuwa harakati za ukombozi wa wafrika zimemtia mkoloni wasiwasi (Alama 4)
- (e) Kuboronga sarufi/kubananga sarufi/ukiukaji wa kisarufi-shimoni atandoka, hilo nataja kwa jina badala ya ataondoka shimoni, nataja jambo hilo kwa jina
- Shimoni watagombana badala ya watagombana shimoni
- Tabdila-anajuwa badala ya anajua  
Inkisari-zongezeka badala ya zaongezeka (Zozote  $2 \times 2 = 4$ )
- (f) Ni kiini cha ujumbe wa shairi hili-unasisitiza harakati za ukombozi wa wafrika/raia  
Uwasaidia katika kumbukizi na ukariri/umbaji wa shairi hili  
Unadokeza kichwa cha shairi hili kama kingekuwa hakijatajwa. (2 x 2 = 4)